

Határozatok Tára

NILO JÄÄSKINEN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2015. április 14.¹

C-207/14. sz. ügy

**Hotel Sava Rogaška, gostinstvo, turizem in storitve, d.o.o.
kontra
Republika Slovenija**

(a Vrhovno sodišče [Szlovénia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Jogszabályok közelítése — 2009/54/EK irányelv — A 8. cikk (2) bekezdése — I. melléklet — Az
»azonos forrásból származó természetes ásványvíz« fogalma — Értelmezési szempontok”

I – Bevezetés

1. A XIX. században elterjedt a gyógyhatású forrásvizek fogyasztása, amit a társadalmi és kulturális fejlődés következtében a palackozott formában történő forgalomba hozatal követett. 1870-ben a Perrier természetes ásványvíz forrásának első reklámja „a szódavizek hercegnője” fogalomra utalt. Az uniós jogban a természetes ásványvizek jogi szabályozása az áruk szabad mozgásának a fogyasztók védelmének fokozott hangsúlyozása mellett történő megteremtésére és biztosítására irányuló célkitűzés keretében illeszkedik.

2. Ebben az összefüggésben a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem a természetes ásványvizek kinyeréséről és forgalmazásáról szóló 2009/54/EK irányelv² 8. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „azonos forrásból származó természetes ásványvíz” fogalmának értelmezésére vonatkozik, amely irányelv mellett, hogy egységes szerkezetbe foglalta a palackozott ásványvizek piacával kapcsolatos problémakört elsőként szabályozó 80/777/EGK irányelvet,³ annak helyébe is lépett. Különösen a 2009/54 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében tilos az azonos forrásból származó vizet több különböző kereskedelmi megnevezéssel forgalomba hozni.

3. Az alapeljárás tehát a Hotel Sava Rogaška gostinstvo, turizem in storitve, d.o.o. vállalkozás (a továbbiakban: HSR) és a Republika Slovenija (Szlovén Köztársaság, képviseli: Ministrstvo za kmetijstvo in okolje [mezőgazdasági és környezetvédelmi minisztérium, a továbbiakban: minisztérium]) között van folyamatban, annak tárgyában, hogy az utóbbi nem engedélyezte a HSR számára a „természetes ásványvíz” kereskedelmi megnevezést. Amint az az iratokból kitűnik, az alapügy tárgyát képező megtagadás azon alapul, hogy ugyanazon földfelszín alatti vízáradó réteg két kutat lát el, így azt is, amelyre kinyerési engedélyt szerzett a HSR. A második kútból kinyert vizet azonban Szlovéniában már egyedi megnevezéssel elismerték, és ezzel a megnevezéssel jogszerűen forgalmazzák.

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — A természetes ásványvizek kinyeréséről és forgalmazásáról szóló, 2009. június 18-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 164., 45. o.).

3 — A természetes ásványvizek kinyerésére és forgalmazására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. július 15-i tanácsi irányelv (HL L 229., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 6. kötet, 50. o.).

4. Ezen ügy, amelynek középpontjában viszonylag technikai jellegű fogalmak állnak, és amely olyan értelmezési nehézséget vet fel, amely egyrészt az ásványvíz objektív tulajdonságaival, másrészt a kinyerési hely hidrogeológiai jellemzőivel kapcsolatos szempontok eltérő hangsúlyozásából ered, alkalmas biztosít a Bíróságnak arra, hogy első ízben értelmezze a 2009/54 irányelvet a céljainak, valamint a meghozatala alapjául szolgáló értékeknek a tisztázása érdekében.

II – Jogi háttér

A – Az uniós jog

5. A 2009/54 irányelv (5) és (9) preambulumbekkezdése értelmében:

„(5) A természetes ásványvizekre vonatkozó szabályok elsődleges célja a fogyasztók egészségének védelme, a fogyasztók megtévesztésének megakadályozása és a tisztességes kereskedelem biztosítása. [...]

(9) A fogyasztók tájékoztatása érdekében a természetes ásványvizek kémiai összetételére vonatkozó megjelölést kötelezővé kell tenni.”

6. Ezen irányelv 1. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„Ez az irányelv valamely tagállamban [helyesen: a valamely tagállamban] a talajból kinyert és ezen tagállam illetékes hatósága által természetes ásványvízként elismert, az I. melléklet I. szakaszában foglalt feltételeknek megfelelő vizekre vonatkozik.”

7. A 2009/54/EK irányelv 8. cikkének (2) bekezdése kimondja:

„Tilos az azonos forrásból származó természetes ásványvizet több különböző kereskedelmi megnevezéssel forgalomba hozni.”

8. A 2009/54 irányelv I. mellékletének a „Fogalommeghatározás” címet viselő I. szakasza a következő pontokat tartalmazza:

„1. »Természetes ásványvíz« az 5. cikk értelmében vett, mikrobiológiai szempontból biztonságos víz, amely földfelszín alatti vízáradó rétegből származik, és egy vagy több természetes vagy fűrt járaton keresztül kilépő forrásból jut a felszínre.

A természetes ásványvíz egyértelműen megkülönböztethető a szokásos ivóvíztől:

a) minősége révén, amelyet ásványianyag-tartalma, nyomelemek- vagy más alkotórészek jelenléte és esetenként bizonyos hatások jellemeznek;

b) eredeti tisztaságánál fogva,

mely jellemzőket sértetlenül megőrzi, mivel a víz a föld alól származik [...].

[...]

3. A természetes ásványvíz összetételének, hőmérsékletének és más lényeges jellemzőinek a természetes ingadozás határain belül állandónak kell maradniuk; így különösen a hozam esetleges ingadozása nem befolyásolhatja ezeket.

[...]

9. A vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁴ a közösségi vízgazdálkodás és vízvédelem kereteit nem a nemzeti határvonalak vagy politikák, hanem a vízrajzi képződmények, azaz a vízgyűjtők alapján határozza meg, a fenntartható fejlődés figyelembevételével. Terminológiai szempontból a 2. cikke szakjellegű definíciók (pl. „víztartó réteg” vagy „felszín alatti víztest”) összetett rendszerét állítja fel.

B – A nemzeti jog

10. A 80/777 irányelvet, amelynek helyébe a 2009/54 irányelv lépett, többek között a természetes ásványvizekről, forrásvizekről, és szódavizekről szóló rendelet⁵ ültette át a szlovén jogrendbe. E rendelet 4. cikkének (1) bekezdése értelmében a természetes ásványvíz olyan víz, amely bizonyos mikrobiológiai előírásokon túlmenően többek között azt a feltételt is teljesíti, hogy minden fertőzéssel szemben védett vízáadó rétegből származik, és egy vagy több természetes vagy fűrt járaton keresztül kilépő forrásból jut a felszínre. Ugyanezen rendelet 12. cikkének (4) bekezdése értelmében az ugyanabból a forrásból származó természetes ásványvizet csak egy védjegy alatt lehet kereskedelmi forgalomba hozni.

III – Az alapeljárás tényállása, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

11. Az ügy irataiból kiderül, hogy a HSR 2011. július 18-án az „RgS-2/88” kinyerési helyből merített természetes ásványvíz tekintetében a „ROI Roitschocrene” kereskedelmi megnevezés elismertetése iránt kérelmet nyújtott be a minisztériumhoz.

12. A minisztérium 2012. február 26-i határozatával elutasította e kérelmet azzal az indokkal, hogy az ugyanazon forrásból származó természetes ásványvizet a rendelet 12. cikkének (4) bekezdése és a 2009/54 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében csak egy kereskedelmi megnevezéssel lehet forgalomba hozni, és a 2001. július 3-i határozatával, a Donat Mg kereskedelmi megnevezéssel természetes ásványvízként már elismert egy olyan természetes ásványvizet, amely ugyanabból a víztartó rétegből származik, mint a szóban forgó víz, de másik kinyerési helyről (elnevezése: V-3/66–70), illetve azt ezzel a megnevezéssel már forgalomba hozták.

13. A HSR keresetet nyújtott be e határozat hatályon kívül helyezése iránt az Upravno sodišče-hoz (közigazgatási bíróság), amelyben azt állította egyrészt, hogy az RgS-2/88 kinyerési helyből nem ugyanazt a vizet merítik, mint a V-3/66–70 kinyerési helyből, másrészt hogy különbséget kell tenni a „forrás” és a „víztartó réteg” fogalma között. Miután e keresetét elutasították, a HSR felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, többek között arra hivatkozva, hogy a közigazgatási bíróság tévesen értelmezte a „forrásnak” a 2009/54 irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében szereplő fogalmát.

4 — HL L 327., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 15. fejezet, 5. kötet, 275. o. A 2009. április 23-i 2009/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított irányelv (HL L 140., 114. o.; a továbbiakban: vízügyi keretirányelv). Pontosítani kell, hogy ezt az irányelvet a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről szóló, 2006. december 12-i 2006/118/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 372., 19. o.) kiegészítette.

5 — Pravilnik o naravni mineralni vodi, izvirski vodi in namizni vodi (Uradni list RS, 50/04. szám, 2004. 5. 6.); módosította: Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o naravni mineralni vodi, izvirski vodi in namizni vodi (Uradni list RS, 75/05. szám, 2005. 8. 9. [a továbbiakban: rendelet]).

14. A Vrhovno sodišče (legfelsőbb bíróság) az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában kifejti, hogy a „V-3/66–70” és a „RgS-2/88” kinyerési helyek azonos földfelszín alatti vízáadó réteggel rendelkeznek.⁶ Ezen túlmenően megjegyzi, hogy az ásványvíz szerepel a Szlovéniában elismert természetes ásványvizek jegyzékében, valamint a tagállamok által elismert természetes ásványvizek listáján⁷ megjelölt forrásként a Donat forrás van feltüntetve.⁸

15. A kérdést előterjesztő bíróság kérdése a 2009/54 irányelv 8. cikkének értelmében vett „azonos forrásból származó természetes ásványvíz” kifejezés értelmezésére vonatkozik. A bíróság megjegyzi, hogy az említett irányelvben többször használt „forrás” kifejezést az irányelv nem határozza meg. A „természetes ásványvíz” ugyanezen irányelv I. melléklete 1. szakaszának 1. pontjában szereplő fogalom meghatározásának nyelvi eltéréseire tekintettel e kifejezés több értelmezése is lehetséges. E körülmények között a Vrhovno sodišče felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1.) Úgy kell-e értelmezni a [2009/54] irányelv 8. cikkének (2) bekezdését, hogy az »azonos forrásból származó természetes ásványvíz« alatt a következőt kell érteni:

- a) az ugyanazon egyedi kinyerési helyből származó víz, nem értendő ide azonban a különböző kinyerési helyből merített víz, noha olyan vízről van szó, amelynek az eredete az ugyanazon felszín alatti víztest ugyanazon víztartó rétegének területén található a »víztartó réteg« és a »felszín alatti víztest« [vízügyi keretirányelv] szerinti fogalom meghatározásai értelmében;
- b) az ugyanazon egyedi kinyerési helyből származó víz, nem értendő ide azonban a különböző kinyerési helyből merített víz, noha olyan vízről van szó, amelynek a eredete az ugyanazon felszín alatti víztest ugyanazon víztartó rétegének területén található a »víztartó réteg« és a »felszín alatti víztest« [vízügyi keretirányelv] szerinti fogalom meghatározásai értelmében, amely fogalom meghatározások vonatkozásában figyelembe kell venni olyan körülményeket is, mint a kinyerési helyek közötti távolság, azok mélysége, az egyedi kinyerési helyből származó víz sajátos minősége (például a kémiai és mikrobiológiai összetétel), a kinyerési helyek közötti hidraulikus kapcsolat, a víztartó réteg fedettsége;
- c) minden olyan víz, amelynek az eredete az ugyanazon felszín alatti víztest ugyanazon víztartó rétegében található a »víztartó réteg« és a »felszín alatti víztest« [vízügyi keretirányelv] szerinti fogalom meghatározásai értelmében, függetlenül attól, hogy több kinyerési helyből tör-e a felszínre;
- d) minden olyan víz, amelynek az eredete az ugyanazon felszín alatti víztest ugyanazon víztartó rétegében található, a »víztartó réteg« és a »felszín alatti víztest« [vízügyi keretirányelv] szerinti fogalom meghatározásai értelmében, függetlenül attól, hogy több kinyerési helyből tör-e a felszínre, azzal, hogy az említett fogalom meghatározások vonatkozásában figyelembe kell venni olyan körülményeket is, mint a kinyerési helyek közötti távolság, azok mélysége, az egyedi kinyerési helyből származó víz sajátos minősége (például a kémiai és mikrobiológiai összetétel), a kinyerési helyek közötti hidraulikus kapcsolat, a víztartó réteg fedettsége?

6 — Amint az a HSR észrevételeiből kiténik, a HSR a „RgS-2/88” kinyerési helyből 274 méter mélyről meríti a természetes ásványvizet. A Droga Kolinska, d.d. társaság (a továbbiakban: Droga Kolinska) a Donat Mg V-3/66-70 kinyerési helyből, 606 méter mélyről meríti az ásványvizet. A kinyerési helyek több mint 5 kilométeres távolságra vannak egymástól.

7 — Lásd: HL 2013. C 95., 38. o.

8 — Az ügy irataiból kiténik, hogy a minisztérium 2001. július 3-i határozatával azt a vizet, amelyet az RgS-2/88 és V-3/66-70 kinyerési helyekből merítettek, Donat Mg kereskedelmi megnevezéssel természetes ásványvízként elismerte annak ellenére, hogy e határozat kedvezményezett társasága, a Droga Kolinska nem rendelkezett engedéllyel az RgS-2/88 kinyerési helyből merített víz használatára, mivel a 2008. február 14-i határozat értelmében a HSR rendelkezik ezen engedéllyel. Ennek következtében az említett vizet nem lehet a Donat Mg kereskedelmi megnevezéssel forgalomba hozni.

2.) Amennyiben az első kérdésben javasolt megoldások egyike tekintetében sem lehet igenlő választ adni, olyan körülményeken kell-e alapulnia az »azonos forrásból származó természetes ásványvíz« fogalma értelmezésének, mint a kinyerési helyek közötti távolság, azok mélysége, az egyedi kinyerési helyből származó víz sajátos minősége, a kinyerési helyek közötti hidraulikus kapcsolat, és a víztartó réteg fedettsége?”

16. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 2014. április 25-én érkezett a Bírósághoz. Írásbeli észrevételeket a HSR, a szlovén, a cseh és a görög kormány, valamint a Bizottság terjesztett elő. A HSR, a szlovén és a görög kormány, valamint a Bizottság részt vett a 2015. március 4-én tartott tárgyaláson.

IV – Elemzés

A – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések kezeléséről

17. Kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság a 2009/54 irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében megfogalmazott tilalom értelmezését kéri a Bíróságtól, amely rendelkezés értelmében tilos „az azonos forrásból származó természetes ásványvizet” több különböző kereskedelmi megnevezéssel forgalomba hozni. Noha a kérdést előterjesztő bíróság a kérdéseket olyan formában tette fel, hogy azok eltérő értelmezési lehetőségeket tartalmaznak, hangsúlyozni kell, hogy valamennyi kérdés középpontjában egy és ugyanazon fogalom van. Így tehát valamennyi, a jelen ügyben írásbeli észrevételeket benyújtó félhez hasonlóan e kérdések együttes kezelését javaslom, azok felépítése ellenére.

B – A természetes ásványvíz uniós jogi szabályozásáról

18. Az ügy irataiból kitűnik, hogy az alapvető nehézség, amellyel a kérdést előterjesztő bíróságnak szembe kell néznie, abban rejlik, hogy a 2009/54 irányelv nem tartalmazza a „forrás” fogalom meghatározását, és ezért e fogalom többféle értelmezése lehetséges. Amennyiben az elsődleges célkitűzés a fogyasztók megtévesztésének elkerülése, az „azonos forrás” fogalmát az „ugyanazon kinyerési hely” fogalmára kellene korlátozni. Így kizárólag az ugyanazon kinyerési helyből merített, azonos kémiai és mikrobiológiai összetételű víz tartozna e fogalom alá. Ezzel szemben tág értelmezés esetén úgy kellene tekinteni, hogy az „azonos forrás” fogalma magában foglalja az olyan vizet, amely ugyan több kifolyási pontból származik, de a vízügyi keretirányelv értelmében véve a víztartó réteg közös.⁹

19. E tekintetben először is a szóban forgó értelmezési kör behatárolása szükséges.

9 — A vízügyi keretirányelv 2. cikkének 11.) pontja értelmében a víztartó réteg a „felszín alatti közetréteg vagy közetrétegek vagy más földtani képződményekből álló réteg vagy rétegek, amelyek porozitása és vízáteresztő képessége lehetővé teszi a felszín alatti víz jelentős áramlását vagy jelentős mennyiségű felszín alatti víz kitermelését”. A vízügyi keretirányelv 2. cikkének 12.) pontja értelmében a „felszín alatti víztest” fogalmának „a felszín alatti víznek egy víztartón vagy víztartókon belül lehatárolható része” felel meg.

20. Emlékeztetni kell arra, hogy a palackozott víz forgalmazása területén a harmonizáció megvalósítása rendkívül hosszú és összetett folyamat volt a belső piacon. A tagállamok közötti alapvető nézetkülönbség központjában magának a természetes ásványvíz fogalmának az eltérő megközelítései álltak.¹⁰ Tehát míg az élelmiszerek és az italok területén a törvényi rendelkezések közelítésének kérdése már az 1950-es évek végén felmerült, az ásványvizek kinyerésének és forgalmazásának harmonizációjára irányuló irányelv csak 1980-ban született meg.¹¹ Nemzetközi szinten ugyanezt a küzdelmet vívták meg a Codex alimentarius elfogadása körüli viták során.¹²

21. A 80/777 irányelv tárgya az emberi fogyasztásra szánt ételek termelése és forgalmazása volt, különösen azzal a céllal, hogy megóvja azokat a szennyezéstől, hiszen az emberi egészség forog kockán. Másrésztől biztosította a fogyasztó jogait annak – az ásványvíznek a forrásnál való palackozása és megfelelő lezárása eredményeképpen történő – garantálásával, hogy a folyadék megtartja azon jellemzőit, amelyek lehetővé tették az ásványvízként való elismerését.¹³ A 2009/54 irányelv – a 80/777 irányelv utódjaként – nagy vonalakban tehát ugyanezeket az irányvonalakat veszi át.

22. A 2009/54 irányelv, amelyet az EK 95. cikk (EUMSZ 114. cikk) alapján fogadtak el, az élelmiszerek területén azon jogszabályok közelítésének keretébe illeszkedik, amelyek tárgya a belső piac megteremtése és működése.¹⁴ Értelmezése szempontjából lényeges elem található az (5) preambulumbekkezdésében, amely szerint a természetes ásványvizekre vonatkozó szabályok elsődleges célja a fogyasztók egészségének védelme, a fogyasztók megtevesztésének megakadályozása és a tisztességes kereskedelem biztosítása. Ugyanis, amint azt a görög kormány kiemeli, e preambulumbekkezdés a 80/777 irányelv átdolgozása során került be a 2009/54 irányelv céljai közé.

10 — Egy „latin” modelltől volt tehát szó, amelyben az osztályozásra vonatkozó állami beavatkozás tudományos ismereteken alapul, és a termékek forgalomba hozatalához előzetes engedélyezésre van szükség. A német modell szerint a vállalkozások kizárólag a termék kémiai összetételén alapuló (mineralizációs fok) ágazati megállapodások alapján működnek. A brit modell szerint ezzel ellentétben lényegében a fogyasztónak kell a piacra dobott nagyon eltérő termékek közül kiválasztani a legjobbat. Lásd e tekintetben: Marty, N, La construction d'un marché européen des eaux embouteillées: enjeux, acteurs et déroulement des négociations de la directive 80/777 sur les eaux minérales (années 1950-années 1980), Revue d'histoire de l'intégration européenne, 19. kötet (2013), 2. sz., 227–242. oldal.

11 — Lásd a részletes történeti leíráshoz a fent hivatkozott: Marty, N., i. m.

12 — Doussin, J.-P., *Les eaux minérales dans le Codex alimentarius – Un choc des cultures*. Annales des Mines, 1998. május, 30. o. Az Egyesült Nemzetek Szervezete Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) és az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által 1963-ban létrehozott Codex alimentarius Bizottsága nemzetközi és harmonizált élelmiszerszabványokat, iránymutatásokat és útmutatókat dolgoz ki, amelyek célja a fogyasztók egészségének védelme és a tisztességes gyakorlat biztosítása az élelmiszer-kereskedelemben. Lásd a következő internetes címet: <http://www.codexalimentarius.org/codex-home/fr/>.

13 — A 80/777 irányelvet kifejezetten azért fogadták el, hogy megszüntessék az ilyen italok tekintetében a kereskedelmi akadályokat, és biztosítsák a közös piac működését. Lásd: Ruiz-Jarabo Colomer Bizottság kontra Németország ügyre vonatkozó indítványa, C-463/01, EU:C:2004:290, 56. pont.

14 — Meg kell jegyezni, hogy az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló, 2006. december 20-i 1924/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 404., 9. o.; helyesbítés: HL 2007, L 12., 3. o.) 1. cikke értelmében ezt a rendelet a 80/777 irányelv rendelkezéseinek sérelme nélkül kell alkalmazni. E két jogi aktus viszonya képezi a Bíróság előtt jelenleg is folyamatban lévő, C-157/14. sz., Neptune Distribution ügyben feltett egyik jogi kérdést.

23. Kétségekívül igaz, hogy az ivóvíz és különösen a palackozott víz problémakörére átfogó jellegű szabályozás jellemző. E problémakört több jogi aktus szabályozza: többek között az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló irányelv¹⁵, a természetes ásványvizeknek a közegészségre kockázatot jelentő összetevőinek megállapításáról szóló irányelv¹⁶, valamint a gyógyhatású vizek fogalmát bevezető irányelv¹⁷. Ami különösen a címkézésre vonatkozó szabályokat illeti, a 2009/54 irányelv az élelmiszerek címkézésére vonatkozó általános szabályokhoz képest kiegészítéseket és eltéréseket tartalmaz.¹⁸

24. Mindazonáltal a szabályozás tárgyát képező célkitűzések és tárgyak közötti eltérésre tekintettel úgy tűnik számomra, hogy a „forrás” kifejezés 2009/54 irányelvben való jogi fogalommeghatározásának hiánya mégsem orvosolható a vízügyi keretirányelvben szereplő fogalommeghatározásokra történő kereszt-hivatkozással. Egy ilyen lépés még jogi hibának is minősülhet.

25. Ugyanis, amint azt a Bíróság már hangsúlyozta, a vízügyi keretirányelv az EK 175. cikk (jelenleg EUMSZ 192. cikk) (1) bekezdése alapján elfogadott keretirányelv. Közös elveket állapít meg, és átfogó intézkedési keretet határoz meg a vízvédelem területén, emellett biztosítja a koordinációt, az integrációt, valamint hosszabb távon az általános elvek és azon struktúrák kidolgozását, amelyek lehetővé teszik az Európai Unióban a víz védelmét és ökológiai szempontból fenntartható felhasználását.¹⁹ Az irányelv azonban nem írja elő a tagállamok szabályozásainak teljes harmonizációját a vízügyi területén.²⁰ Az irányelv (19) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy annak célja a vízi környezet fenntartása és javítása az Unióban. Ez a célkitűzés elsősorban az érintett vizek minőségére vonatkozik.²¹

26. Kétségtelenül nem zárható ki, hogy a különböző irányelvekben található kifejezések valójában ugyanazt a természeti jelenséget határozzák meg, hiszen mind a víztartó réteg, mind a földfelszín alatti vízáadó réteg a földfelszín alatti vízgyűjtő egyik formájának leírására irányul. Azonban a 2009/54 irányelv értelmezése szempontjából az említett fogalmak közötti kapcsolat pontatlansága a vízügyi keretirányelv fogalmaira való közvetlen hivatkozás ellen szól.

27. Végül kiemelem, hogy nincs jelentőségük a kért értelmezés szempontjából az alapjogvita keretében előterjesztett azon kérdéseknek, amelyek a nemzeti hatóságoknak a természetes ásványvíz kitermelésére vonatkozó engedély megadásával kapcsolatos gyakorlatára vonatkoznak, mivel a 2009/54 irányelv 8. cikkének értelmében vett „azonos forrásból származó természetes ásványvíz” fogalmának értelmezését nem befolyásolhatják.

28. E megfontolások fényében kell értelmezni a 2009/54 irányelv 8. cikkének (2) bekezdését.

15 — Az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló, módosított 1998. november 3-i 98/83/EK tanácsi irányelvvel (HL L 330., 1998. 12. 5., 32. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 4. kötet, 90. o.) hatályon kívül helyezett, az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló, 1980. július 15-i 80/778/EGK tanácsi irányelv (HL L 229., 1980.8.30., 11. o.) melynek az előbbi irányelv a helyébe lépett.

16 — A természetes ásványvizek jegyzékének, koncentrációs határértékeinek és címkézési követelményeinek, valamint a természetes ásványvizek és forrásvizek ózonnal dúsított levegővel való kezelésére vonatkozó feltételeknek a megállapításáról szóló, 2003. május 16-i 2003/40/EK bizottsági irányelv (HL L 126., 34. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 31. kötet, 193. o.).

17 — Az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek közösségi kódexéről szóló, 2001. november 6-i 2001/83/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 311., 67. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 27. kötet, 69. o.).

18 — Az élelmiszerek címkézésére, kiserelésére és reklámozására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2000. március 20-i 2000/13/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 109., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 5. kötet, 75. o.). Lásd a 2009/54 irányelv (8) preambulumbekkezdését.

19 — A vízügyi keretirányelv céljának összetettségére vonatkozóan lásd: a Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland e. V. kontra Németországi Szövetségi Köztársaság ügyre vonatkozó indítványom (C-461/13, EU:C:2014:2324).

20 — Bizottság kontra Luxembourg ítélet, C-32/05, EU:C:2006:749, 41. pont.

21 — Bizottság kontra Németország ítélet, C-525/12, EU:C:2014:2202, 51. pont.

C – Az „azonos forrásból származó természetes ásványvíznek” a 2009/54 irányelv 8. cikkének értelmében vett fogalma

1. A szóban forgó értelmezés céljából alkalmazott megközelítésről

29. A 2009/54/EK irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében tilos az azonos forrásból származó természetes ásványvizet több különböző kereskedelmi megnevezéssel forgalomba hozni. Érdeemes megjegyezni, hogy a 2009/54/EK irányelv 8. cikkét a Bizottság által a 80/777 irányelvre vonatkozóan 1970-ben előterjesztett javaslatához képest nem módosították.²² Tehát egy állandó, de ugyanakkor homályos rendelkezésről van szó.

30. Márpedig a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés hatályának meghatározásához egyaránt figyelembe kell venni kifejezéseit, szövegkörnyezetét, és céljait, valamint a rendelkezés keletkezése az értelmezése szempontjából szintén relevánsnak bizonyulhat.²³

31. E tekintetben megjegyzem, hogy a jelen ügyben az „azonos forrás” kifejezés értelmezése kapcsán jelentős feszültség keletkezik egyrészt az ásványvíz objektív tulajdonságai, másrészt a víz által a talajban megtett úthoz kötődő hidrogeológiai jellemzők között. A kérdést előterjesztő bíróság különösen arra vár választ a Bíróságtól, hogy releváns-e többek között a kinyerési helyek közötti távolság, a víz sajátos minősége, a kinyerési helyek közötti hidraulikus kapcsolat és a kinyerési helyek mélysége. A Bírósághoz benyújtott iratok több, az említett szempontokat összevető állásfoglalást tartalmaznak. Különösen a HSR emelte ki a forrás fogalma és a víztartó réteg fogalma közötti különbséget.

32. Véleményem szerint egy ilyen technikai jellegű összevetés a kért értelmezést szükségtelenül általánossá teszi. Magam részéről a 2009/54 irányelv 8. cikke tartalmának meghatározásához a 2009/54 irányelv kulcsfogalmából, azaz a természetes ásványvíznek az ezen irányelvnek a fogyasztók védelmére irányuló elsődleges céljával összefüggésben értelmezett fogalmából kívánok kiindulni. E kiindulópont lehetővé teszi annak megállapítását, hogy az „azonos forrás” fogalmának értelmezése szempontjából a vízrajzi tényezők szerepe kiegészítő jellegűnek tekinthető.

2. A természetes ásványvíznek a fogyasztók védelmére irányuló céllal összefüggésben értelmezett fogalmáról

33. A „természetes ásványvíznek” a 2009/54/EK irányelv I. melléklete I. szakaszának 1. pontja értelmében vett fogalmát az uniós jogalkotó az alábbiak szerint határozta meg: „mikrobiológiai szempontból biztonságos víz²⁴, amely földfelszín alatti vízáadó rétegből *származik*, és egy vagy több természetes vagy fúrt járaton keresztül kilépő forrásból *jut a felszínre*”. A szóban forgó fogalom meghatározás tehát együttesen két szintre vonatkozik: egyrészt a természetes ásványvíz származására, másrészt a víz felszínre jutására. Egyébiránt az említett 1. pont szerint a természetes ásványvíz megkülönböztethető a szokásos ivóvíztől a minősége révén és az eredeti tisztaságánál fogva.

22 — HL 1970. C 69., 14. o.

23 — Lásd különösen: Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács, C-583/11 P, EU:C:2013:625, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

24 — A 2009/54 irányelvnek 5. cikke, együtt értelmezve ezen irányelv I. mellékletének 3. szakaszával, rögzíti a természetes ásványvíz teljes mikroorganizmus-tartalmát.

34. A „forrás” fogalom értelmezése szempontjából e fogalommeghatározás azonban nem áll minden kétségen felül különösen akkor, ha összevetjük más nyelvi változatokkal,²⁵ többek között azokkal, amelyekben a víz származásának és felszínre jutásának fogalma között átfedés van, mint például a szlovén változatban.²⁶

35. Márpedig, az uniós szövegek egyes nyelvi változatai közötti eltérés esetén a szóban forgó rendelkezést azon szabályozás általános rendszerére és céljára tekintettel kell értelmezni, amelynek az a részét képezi.²⁷

36. E tekintetben, ahogy a fentiekben már rámutattam, a jogalkotó különleges helyet szán a fogyasztók védelmének. E cél a 2009/54 irányelvben több szinten tükröződik. Először is a természetes ásványvizek szabad mozgására vonatkozó célkitűzésre gyakorolt hatás szintjén az irányelv előírja, hogy olyan közös szabályokat kell megállapítani a mikrobiológiai követelményekre vonatkozóan, amelyek lehetővé teszik valamely természetes ásványvíz minősítését, illetve olyan rendszert kell bevezetni, amelynek keretében a tagállamok illetékes hatóságai elismerik az irányelvben foglalt követelményeknek megfelelő vizet. Másodszor a fogyasztók egészségének védelmére vonatkozó célkitűzésre gyakorolt hatás szintjén a 2009/54 irányelv követelményeket ír elő a természetes ásványvizek kémiai összetételére vonatkozóan az általános címkézéssel kapcsolatos követelményekkel összefüggésben.²⁸ Ebben az összefüggésben az irányelv olyan sürgősségi intézkedéseket is előír, amelyek lehetőséget adnak a fellépésre a közegészség veszélyeztetése esetén. Harmadszor a tisztességes kereskedelem biztosítására és a fogyasztók megtévesztésének megakadályozására vonatkozó célkitűzésre gyakorolt hatás kapcsán²⁹ a 2009/54 irányelv előírja az ásványvíz kizárólagos származási helyének meghatározását, amelyet a 8. cikkének (2) bekezdéséből eredő tilalom támaszt alá.

37. Megállapítom, hogy összességében véve a 2009/54 irányelv 8. cikkének középpontjában a víz földrajzi származása szerinti kereskedelmi megnevezéssel kapcsolatos problémakör áll. Így ezen irányelv 8. cikkének (1) bekezdése meghatározza különösen azt, hogy helység neve abban az esetben jelenhet meg a kereskedelmi megnevezés szövegében, ha olyan természetes ásványvízre vonatkozik, amelynek kinyerése a megnevezésben szereplő helyen folyik. Ugyanezt a logikát követve, az említett rendelkezés (2) bekezdése tiltja az azonos forrásból származó természetes ásványvíz több különböző kereskedelmi megnevezéssel történő forgalomba hozatalát. Végül a 2009/54 irányelv 8. cikkének (3) bekezdése a címkézéssel és reklámozással összefüggésben a természetes ásványvíz forrásának és kinyerési helyének meghatározásával kapcsolatos problémakört taglalja.

38. Ellentétben tehát a védjegyek területére vonatkozó szabályozással, amely szerint teljességgel megengedhető több védjegy alkalmazása ugyanazon termék esetében, a 2009/54 irányelv 8. cikke azt célozza, hogy egyértelműen azonosítható legyen a forrás és a földrajzi eredet a természetes ásványvíz kereskedelmi megnevezése alapján.

39. Végül, elengedhetetlen tehát, hogy a víz kémiai összetétele megfeleljen a 2009/54 irányelv követelményeinek, és megismerhető legyen a fogyasztó számára is, akinek képesnek kell lennie a földrajzi származás jellegzetességeinek azonosítására a kereskedelmi megnevezés és/vagy a címkézés alapján.

25 — Angolul: „*originating in an underground water table or deposit and emerging from a spring tapped at one or more natural or bore exits*”, olaszul: „*un'acqua microbiologicamente pura, la quale abbia per origine una falda o un giacimento sotterranei e provenga da una sorgente con una o più emergenze naturali o perforate.*”; finnül: „*vettä, jonka alkuperä on maanalainen vesikerrostuma tai -varasto ja joka tulee esille lähteestä, josta sitä otetaan yhden tai useamman luontaisen tai poratun ulostulopaikan kautta.*”

26 — Németül: „*das seinen Ursprung in einem unterirdischen Quellvorkommen hat und aus einer oder mehreren natürlichen oder künstlich erschlossenen Quellen gewonnen wird*”, lengyelül: „*pochodząca ze złoza podziemnego lub poziomu wodonośnego i wydobywaną z tych źródeł jednym lub kilkoma ujęciami naturalnymi lub wierconymi.*”; szlovénül: „*ki ima svoj izvor v podzemnem vodnem viru in izteka ali se črpa na izviro iz enega ali večnaravnih iztokov ali vrtin.*”

27 — Lásd különösen: Eleftheri tileorasi és Giannikos ítélet, C-52/10, EU:C:2011:374, 23–24. pont.

28 — Lásd a 2009/54 irányelv (8) preambulumbekzdését és azzal összefüggésben a 2003/13 irányelvet.

29 — A fogyasztók védelmével és a tisztességes kereskedelemmel kapcsolatos megközelítés a 2009/54 irányelvnek az ásványvíz összetételére vonatkozó fogyasztói tájékoztatás előírásáról szóló 7. cikkével összefüggésben értelmezett (9) preambulumbekzdésből is következik.

40. Ugyanis, amint az az említett irányelvből következik, a természetes ásványvíz forrásból folyik, vagy abból merítik, és összetételének, hőmérsékletének és más lényeges jellemzőinek a természetes ingadozás határain belül állandóknak kell maradniuk. Amint azt a cseh kormány kiemeli, a 2009/54 irányelv (5) preambulumbekzdésének céljait nem lehetne elérni, ha az ugyanolyan tulajdonságú ásványvizet – még ha több kinyerési helyből is merítenék – különböző megnevezéssel hoznák forgalomba.

41. Következésképpen a „természetes ásványvíznek” a 2009/54 irányelv (5) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett fogalma annak megállapításához vezet, hogy a jogalkotó célja akkor érhető el, ha a 2009/54 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „azonos forrás” definíciója a természetes ásványvíz kinyerési helyének szintjére korlátozódik, azaz a 2009/54/EK irányelv I. mellékletének 1. pontja értelmében *a felszínre jutás* helyére.

3. A vízrajzi tényezőknek az „azonos forrás” fogalmának meghatározása tekintetében betöltött szerepéről

42. Annak érdekében, hogy jobban körül lehessen határolni a 2009/54 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének hatályát, bizonyos technikai szempontok vizsgálatára van szükség. Ezzel kapcsolatban célszerű az Agence française de sécurité sanitaire des aliments (Francia Élelmiszerbiztonsági Hivatal, AFSSA)³⁰ jelentésére hivatkozni, amelyre a Bizottság is utalt az írásbeli észrevételeiben. A vízrajzi összefüggések tekintetében e jelentésből az következik, hogy az összes természetes ásványvíz a beszivárgott meteorikus vizekből³¹ származik, amelyek a felszínre kerülés előtt hosszú utat tesznek meg a földfelszín alatt.³² A felszín alatti vizek a gravitáció erejénél fogva addig szivárognak le, amíg akadályba nem ütköznek,³³ és az altalaj pórusaiban és üregeiben (víztartó réteg)³⁴ összegyűlnek, ahonnan oldalirányban elfolynak. Amikor a víztartó réteg telített részében a hidraulikai terhelés nagyobb lesz, mint a lehetséges kifolyási pontokon, a felszín alatti víz kifolyik a természetes kivezető nyílásokon, azaz a *forrásokon* keresztül. E jelentés a vizek geológiai szerkezetének meghatározása céljából kitér a vízáadó réteg³⁵ és a víztartó rendszer³⁶ fogalmára is.

43. Az „azonos forrás” fogalmának fent javasolt értelmezése tekintetében számomra meghatározó jelentőséggel bír egyrészt az a megállapítás, hogy „a természetes ásványvizek felszínre jutási helyének vízrajzi helyzete sokféle és gyakran nagyon bonyolult”³⁷, másrészt annak megerősítése, hogy a víz felszín alatti oldalirányú gyűjtőrétegeihez képest sok természetes kivezető nyílás, azaz természetes ásványvíz-forrás van.

30 — Az AFSSA olyan közintézmény, amely 1999-ben, a kergemarhakór-válságot követően jött létre, és amelynek feladata az élelmiszerek, ideértve a vizet is, egészségügyi és táplálkozási kockázatainak értékelése. 2010 júliusában Agence nationale chargée de la sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail (Nemzeti Élelmiszerbiztonsági, Környezetvédelmi és Munkaügyi Hivatal, ANSES) néven átalakult. Lásd: A természetes ásványvizek élelmiszer-biztonsági szempontból történő minősítéséről szóló 2008. májusi iránymutatások (AFSSA), elérhető az alábbi internetes címen <https://www.anses.fr/sites/default/files/documents/EAUX-Ra-EauxMinerales.pdf>.

31 — A „meteorikus vizek” fogalma egy hidrológiai kifejezés, amely azt a vizet jelöli, amely (geológiai mércével mérve) hosszú ideig van jelen a talajban és esőzésekkel származik. A meteorikus víz lényegében a felszín alatti vizekből áll, mivel az egyéb eredetű vizek a hidrológiai körforgásban nem játszanak jelentős szerepet. Részletesebben lásd a következő internetes címen: <http://www.aquaportail.com/definition-12538-eau-meteorique.html#ixzz3QIVmcJAt>.

32 — Bizonyos kőzetpórusok (homok, homokkő) kis átteresztőképességének, illetve olyan kemény kőzetek nagy átteresztőképességének köszönhetően, amelyek bár nem átteresztők, de a repednek és törnek, a meteorikus vizek a mélybe szivárognak. Lásd: az AFSSA fent hivatkozott jelentése, 14. oldal.

33 — Kifejezés, amely nem átteresztő réteget jelöl, a repedések és törések záródását.

34 — A kifejezés tudományos értelmében véve.

35 — Lelőhely, mint statikus jellegű fogalom a szótárban található fogalom meghatározás szerint: szilárd vagy cseppfolyós ásványi kincs természetes gyűjtőhelye. Az AFSSA jelentése nem javasolja, hogy e kifejezést a víztartó rendszer helyettesítésére használják a felszín alatti vizek területén. Lásd az AFSSA fent hivatkozott jelentését, 66. o.

36 — Az AFSSA jelentése szerint a kifejezés tudományos értelmében véve a víztartó rendszer egyszerre jelent sajátos geológiai szerkezetet, különösen mint felszín alatti körforgás, illetve dinamikus folyamatot, mivel magában foglalja a víz áramlását annak szabályaival, feltételeivel, korlátaival, valamint kiinduló és végső feltételeivel.

37 — Az AFSSA jelentése, i. m., 15. o., 1. pon.

44. Ezenkívül Elmer főtanácsnokhoz hasonlóan, aki a Badische Erfrischungs-Getränke ügyben nyilatkozott az ásványvíz definíciójáról,³⁸ úgy tűnik számomra, hogy a „forrás” fogalom meghatározásának hiánya a jogalkotó szándékát fejezi ki. Ugyanis, ha a jogalkotó a „forrás” fogalmat elsődlegesen olyan vízrajzi jellemzőknek kívánta volna alárendelni, mint például víztartó és vízáadó rétegek vagy kinyerési helyek szerkezete, logikus lett volna, ha a fogalomnak meghatározott tartalmat ad. Márpedig a „forrás” fogalomnak a 2009/54 irányelvben való használata megerősíti azt, hogy e fogalom inkább az ásványvíz természetes vagy fúrt járatokon való felszínre jutásának a sokféleségére utal.³⁹ Ezzel szemben a geológiai szerkezetnek alapvető jelentősége van magának a természetes ásványvíznek és jellemzőinek meghatározása tekintetében.

45. Ezen oknál fogva, függetlenül azon talajnak a hidrogeológiai felépítésétől, ahonnan a vizet nyerik, az „azonos forrás” meghatározása szempontjából mindezek ellenére a természetes ásványvíz azonossága a releváns tényező.

46. A természetes ásványvizeket ugyanis kémiai összetételük alapján, azonosított kizárólagos származási helyükkel határozzák meg (ami a pontosan ugyanolyan kémiai összetételű, kezeléssel ihatóvá tett vizektől való megkülönböztetésük alapját is képezi).⁴⁰ Ily módon a fogyasztó számára lényeges, hogy ugyanaz a kereskedelmi megnevezés ugyanazt a természetes ásványvizet jelentse. Ennélfogva tudományos értelemben véve a földfelszín alatti vízáadó réteg vagy víztartó réteg hidrogeológiai szerkezetével kapcsolatos szempont önmagában nem döntő jelentőségű, mivel a földfelszínre vezető geológiai út az, ami befolyásolja a víz összetételét. Következésképpen a 2009/54 irányelv értelmében vett „forrás” fogalom olyan, egy vagy több természetes vagy fúrt járatot jelent, amelyből a 2009/54/EK irányelv I. mellékletének értelmében vett azonos víz folyik ki.

47. Mindenesetre emlékeztetek arra, hogy a 2009/54 irányelv értelmében vett természetes ásványvizet eredeti állapotában, a nem stabil vagy nemkívánatos részecskék elválasztása kivételével kezelés nélkül kell kinyerni.⁴¹ Továbbá a 2009/54/EK irányelv I. melléklete I. szakaszának 3. pontja kimondja, hogy „[a] természetes ásványvíz összetételének, hőmérsékletének és más lényeges jellemzőinek a természetes ingadozás határain belül állandóknak kell maradniuk; így különösen a hozam esetleges ingadozása nem befolyásolhatja ezeket”. E megállapítás is egyébként azt az álláspontot támasztja alá, hogy nem a felszínre jutás helyének geológiai szerkezete, hanem a víz összetétele a meghatározó a fogyasztók védelmére irányuló célkitűzés fenntartása szempontjából.

48. Egyébiránt szeretném kiemelni, hogy az a tény, hogy a víz azonos felszín alatti víztartó rétegből származik, szükséges, de nem elegendő feltétel ahhoz, hogy ugyanazon természetes ásványvíznek minősülhessen. Ezért a kémiailag azonos, de hidrogeológiai és geológiai eredetüket tekintve egymástól független vizek nem minősülnek azonos természetes ásványvíznek.

49. A fentiekre figyelemmel úgy vélem, hogy a 2009/54 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „azonos forrásból származó természetes ásványvíz” olyan vizet jelent, amely egy vagy több természetes vagy fúrt járaton keresztül jut a felszínre, és ugyanazon földfelszín alatti vízáadó rétegből származik, ha ez a víz olyan azonos jellemzőkkel rendelkezik, amelyek állandók maradnak a természetes ingadozás határain belül valamennyi természetes vagy fúrt víznyerőhelyen. Ezzel szemben nem tekinthetők azonos forrásból származóknak azok az ásványvizek, amelyek több természetes vagy fúrt járaton keresztül jutnak a felszínre és ugyanazon földfelszín alatti vízáadó rétegből származnak, de a kémiai tulajdonságaik a 2009/54 irányelv I. mellékletében foglalt szempontok tekintetében nem azonosak.

38 — C-17/96, EU:C:1997:244, 16. és 17. pont.

39 — Lásd a 2009/54 irányelv 8. cikkének (3) bekezdését, amely a „forrás” és a „kinyerési hely” fogalmakat váltakozva használja. A kinyerésre vonatkozóan lásd ezen irányelv 3. cikkét, a forrás védelmére vonatkozóan lásd ezen irányelv 5. cikkét, lásd továbbá a 2009/54 irányelv II. melléklete 2. pontjának d) alpontját.

40 — A palackozott vizek három típusáról, azaz a kezeléssel ihatóvá tett vizekről, a természetes ásványvizekről és a forrásvizekről lásd az alábbi internetes címen elérhető elemzést: <https://www.anses.fr/fr/content/eaux-conditionn%C3%A9es>.

41 — Lásd a 2009/54 irányelv 4. cikkét.

V – Véggövetkeztetések

50. A fenti megfontolások alapján azt javasolom a Bíróságnak, hogy a Vrhovno sodišče által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

A természetes ásványvizek kinyeréséről és forgalmazásáról szóló, 2009. június 18-i 2009/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „azonos forrásból származó természetes ásványvíz” olyan vizet jelent, amely egy vagy több természetes vagy fúrt járaton keresztül jut a felszínre, és ugyanazon földfelszín alatti vízáradó rétegből származik, ha ez a víz olyan azonos jellemzőkkel rendelkezik, amelyek állandóak maradnak a természetes ingadozás határain belül valamennyi természetes vagy fúrt víznyerőhelyen.